

Opbouwwerkers, geef je over!

[lead]

Op bezoek in Delfshaven, al waar de corporatie in sociaal werk zit en de opbouwwerkers dom zijn.

[einde lead]

In mijn agenda stond een adres, een tijdstip en de omschrijving: ABCD – Delfshaven. De afspraak was lang geleden per email gemaakt, maar ik kon er zo snel in mijn inbox niks meer over terug vinden. Maar afspraak is afspraak, dus zo toog ik op een grijze zomermiddag in Rotterdam naar het adres Oostkousdijk 4 in de verwachting dat ik daar te midden van een groot gezelschap iets te horen zou krijgen over de ABCD-aanpak van de grote Rotterdamse woningcorporatie Woonbron in dit oude stadsdeel. Ik had eigenlijk al een beetje spijt, want ik had wel wat anders te doen dan een middagje op een stoel te zitten luisteren.

Eenmaal binnen in het oude buurtpostkantoor, waar het ABCD-project is gehuisvest, bleek ik de enige te zijn. Althans de enige bezoeker. Niks geen zaal vol met stoelen, niks geen collegagasten waar ik mij een beetje achter zou kunnen verschuilen. Ik stond er – totaal onvoorbereid – alleen voor, omringd door vier belangrijke Woonbronners, waaronder directeur Martien Kromwijk en Peet Marijnen, de centrale man van het ABCD-project. Deze vorstelijke ontvangst zou, zo vertelde Martien Kromwijk, niet alleen mij ten deel vallen, maar in de komende maanden zou dit Woonbron-gezelschap nog eens tien andere opiniemakers, wetenschappers en spraakmakers rondleiden door dit oude deel van Rotterdam. Omdat het in zijn ogen een klein project is met grote gevolgen.

Misschien eerst de achtergronden. De ABCD- (*Asset Based Community Development*)-methode is een van oorsprong Amerikaanse methode die lokale talenten en vaardigheden van bewoners mobiliseert om te werken aan vitale buurten. Er wordt niet gekeken naar problemen, maar naar kansen in de wijk. De actie komt daarbij vanuit de bewoners zelf, al worden zij daar wel bij ondersteund door een organisatie. In Delfshaven is na een gezamenlijk initiatief van de deelgemeente Delfshaven, Woonbron en de Rabobank in 2004 een ABCD-project gestart, waarbij de afkorting werd omgedoopt tot *Aandacht voor Bewoners Capaciteiten (oud)Delfshaven*. In de wijk heeft Woonbron twee zogeheten 'spinnen in het web' gestationeerd, die contact moesten leggen met bewoners, ondernemers en organisaties. Hun werkmethode is nadrukkelijk gericht op het vinden van oplossingen en korte, heldere lijnen naar de bewoners.

Het werkgebied is een scherp omgrensde oude buurt met enige duizenden woningen, redelijk centraal in Rotterdam tegen de Nieuwe Maas aangelegen. De laatste decennia verkleurde de buurt, groeide de werkloosheid, bloeide de informele economie en de criminaliteit op. De twee 'wijkspinnen' moesten het vliegwiel in beweging zien te brengen om deze spiraal van verloedering te keren.

Stoere taal

Aanvankelijk wilde dat niet echt vlotten. Het wantrouwen was groot en de ondernemerszin onder buurtbewoners minimaal. Het project begon pas te lopen toen men de mogelijkheid opende om ondernemers van buiten in de wijk een kans te geven. Zo kwamen de eerste kunstenaars, de grappige winkeltjes en horecavoorzieningen binnen. Het project stimuleerde de oprichting van Computerclub Oud-Delfshaven, die binnen een half jaar meer dan 175 leden had en inmiddels een eigen soort computercafé exploiteert, inclusief clubruimten met

computers. Zeer succesvol was ook de start van een groep buurtouders die zich voor de instanties opwerpen als ogen en oren van de buurt. Dat bleek zeer effectief.

Aldus de enthousiaste Woonbronniers. Maar dat het ABCD-project ook echt in de buurt is geland, merkte ik toen ik met hen door de buurt wandelde. Niet alleen leek het erop dat de spin Marijnen zo ongeveer van elk pand wist wie er woonde of wat erin gebeurde, bovendien bleek hij nagenoeg iedereen te kennen. Directeur Kromwijk raakten we zelfs even geheel kwijt toen hij in een door het ABCD-project gestarte fietsenwerkplaats bleef hangen. Een wandeling door Delfshaven bleek een rondleiding door kleine plannen, nieuwe mogelijkheden, nieuwe bedrijvigheid. Maar ook langs voorbeelden van eigengereid handelen, want ineens wandelden we door een straatje, waar Woonbron iemand een woning had toegewezen, niet omdat hij op aan de beurt was, maar omdat hij nuttig was voor de buurt. Mag dat zomaar? 'Ja hoor', meldde Kromwijk, 'het moet. Als je echt sturing wil geven aan de leefbaarheid van een wijk moet je door je toewijzing gewenste kwaliteiten aan kunnen toevoegen.' Stoere taal.

Dom

En toen stonden we ineens voor een groot pand waarin het opbouwwerk zetelt. 'Goh, werk je daarmee samen?', vroeg ik Peer Marijnen. Hij haalde zijn schouders op: 'Ach, ik geloof dat zij vinden dat ik niet over de juiste opleiding beschik.'

Ik kon mijn oren niet geloven. Marijnen had eerder verteld dat hij in de klujesdienst van Woonbron was begonnen, maar juist daardoor oog had gekregen voor al die andere relevante zaken die er bij mensen toe doen. Voor het aanpalende opbouwwerk was dat niet voldoende, die zagen liever eerst een papiertje van de sociale academie.

Ongelooflijk. Ik had de neiging om naar binnen te lopen en de daar verzamelde Rotterdamse opbouwwerkers toe te spreken. Maar plots realiseerde ik mij dat ik hier in Delfshaven onverwacht getuige was van iets veel fundamentele. Hier zag ik een nieuwe vorm van sociale professionaliteit, verstrengeld met panden, met geld, met bewoners. Aanwezig, sturend, stimulerend. Een professionaliteit die ook wat te bieden heeft: ruimte, panden, geld, leningen.

Alleen is het niet een welzijnsorganisatie, maar een corporatie die het werk uitvoert. Volgens Kromwijk ontkiemt daarmee de corporatie-van-de-toekomst. Die corporatie begint als knooppunt in de wijk, als spin in het web, en alles wat de corporatie daarbovenop in huis heeft kantelt zich daar naartoe. Die corporatie zet professionals met mandaat aan het werk en laat ze verbindingen leggen, laat ze veranderingen zichtbaar maken. Die krachtige combinatie van mensenwerk en kapitaal, van empoweren en financieren is altijd buiten het bereik van het klassieke opbouwwerk gebleven. Waarschijnlijk reageren de opbouwwerkers in Rotterdam daarom zo chagrijnig: het is een brevet van onvermogen.

Maar bovenal is het erg dom. Want wat zich in Delfshaven voltrekt, voltrekt zich overal in het land. Corporaties trekken de wijk in, absorberen opbouwwerkfuncties en passeren de gediplomeerde deeltijd-professionals van alle kanten. Daar kan je chagrijnig om worden, maar verstandiger is het om het als een kans te zien. Geef je over. Laten de corporaties in Nederland het opbouwwerk incorporeren en zich bewegen naar de plek waar ze – als een van de weinige instanties – datgene kunnen doen wat het opbouwwerk nooit voor elkaar krijgt: tussen de mensen, geld verspijkeren.

Pieter Winsemius deed die oproep een paar jaar geleden in zijn WRR-rapport *Vertrouwen in de buurt*, en toen ik dat las dacht ik: mwahh, wat schieten we daarmee op? Maar in Delfshaven begreep ik dat het misschien wel een briljant idee is.

Het opbouwwerk is dood, leve het opbouwwerk!

Jos van der Lans, sinds jaar en dag gezichtsbepalend columnist van TSS, bezoekt voor zijn column voortaan plekken waar sociaal beleid vorm krijgt, misgaat of voortmoddert.

www.josvdlans.nl
vdlans@xs4all.nl